

DAGSINS MEINING

Fiskivinna, aling og olja

Hetta er heitið á eykblað, sum Sosialurin gevur út í dag. Blaðið, ið er uppá 56 síður, verður m.a. gjørt í sambandi við, at Oljuvinnufelagið skipar fyri olju-ráðstevnu í Norðurlandahúsinum. Vit hava í sama viðfangi valt at hyggja nærri at teim báðum verandi og mest týðandi vinnunum í Føroyum, fiskivinnuni og alivinnuni.

Hóast hesar vinnur sum so ikki hava nakað beinleiðis við hvørja aðra at gera, eru tær tó saman sjálvur ryggurin í okkara búskapi. Fyrst og fremst fiski-vinnan á sjógvi og á landi, síðani alingin, sum – hóast sínar barna/byrjunarsjúkur – stendur fyri týðandi parti av samfelagsinntjeningini. Aftrat hesum báðum kemur so oljuvinnan, ið ætlandi verður eitt nýtt búskaparligt bein hjá samfelagnum at standa á. Vit siggja longu nakað av virksemi men mugu tó vísa tol, til fleiri brunnar eru boraðir. Sambart nýggjum korti, sum Sosialurin hevur latið gera í samstarvi við Statoil, verða tað boraðir ikki færri enn 11 kanning-arbrunnar í føroyskum og bretskum øki komandi árin. Hetta er ikki so lítið, tá hugsað verður um, at talan er um eitt nýtt øki. Á oljuráðstevnun í Norður-landahúsinum fara fyrstodufeløgin at greiða frá, hvar vit/tey standa í oljuleitingini. Og kunnu vit rokna við, at tey fara at biðja føroyingar hava tol, tí oljuleiting er ein langtíðartiltongd.

Av serligum áhuga er eisini samrøða við kanadískan granskar. Nú fiskastovnar minka og hvørva standa fiskimenn og fiskifrøðingar og havfrøðingar spyrj-andi. Fiskimenn siga, at tað er náttúran, sum skapar góðar og ringar árgangir og harvið góðan og ringan fiskiskap. Fiskifrøðingar og aðrir granskarar siga, at hetta er ikki so einfalt. Ovurveiða hevur stóra ávirk-an á stovnarnar, men tað hava broytingar í havum-hvørvinum eisini. Fyri at skilja hesi viðurskifti betri verður roynt at byggja upp modell, sum kann siga, hvussu eitt nú veður og vindur eina staðni á klótuni kann ávirka gróður og framleiðslu eitt annað stað osfr.

Allastaðni leita granskararnir eftir svarum fyri harvið at víta, hvussu tann besta stovnsrøktin skal skipast. Torført er at finna slík svar á teim stóru høvunum, og tí seta vísindamenn nú kíkaran á tað litla Føroyaøkið, sum er ein lukkað skipan. Ber til við at granska hesa litlu men sera livandi vistskipan at finna svar uppá nógvar av ivasurningunum, so kann henda vitan brúkast í altjóða høpi. Tað kann uppá longri sikt vera við til at skapa stórri forstáilsi millum vinnu, gransk-ing og myndugleikar, soleiðis at vit neyvri víta, hvussu nógv kann veiðast, nær ringir árgangir eru á veg orsakað av broytingum í havumhvørvinum osfr.

Føroyaøkið er at meta sum ein lítil rannsóknarstova og kunnu vit fáa serkøn aðrastaðni frá at arbeiða saman við okkara granskarum, ber kanska skjótari til at finna út av, hvussu tingini hanga saman. Og tað vil hava við sær betri ráðgeving.

Socialurin

Sosialurin	Blaðfólk:
Stovnaður: 1927	Áki Berttholzen aki@socialurin.fo
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller	Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo
jan@socialurin.fo	Edvard Joensen edvard@socialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov	Heri á Rógvi heri@socialurin.fo
eirkur@socialurin.fo	Ingrid Bjarnastein ingrid@socialurin.fo
Figgjarleiðari: Jákup Mørk	Vilmund Jacobsen vilmund@socialurin.fo
jakup@socialurin.fo	Solby Eliassen solby@socialurin.fo
	Jón Brian Hvidtfeldt
	johnbrian@socialurin.fo
	Dagfinn Olsen dagfinn@socialurin.fo
	Ingí Rasmussen ingi@socialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@socialurin.fo	Ítróttur:
Jonhard Hammer jonhard@socialurin.fo	Jákup Mørk jakup@socialurin.fo
Finnbjorg Nattestad	
finnbjorg@socialurin.fo	
Durita Simonsen durita@socialurin.fo	Myndamenn:
	Álvur Haraldsen alvur@socialurin.fo
	Jens Kristian Vang jensk@socialurin.fo

VIDMERKINGAR

Nær er sjónleikur list og nær er sjónleikur politisk list ella demagogi?

Regin Eikhólm

At sjónleikur sum list kann kveikja hugin og vísa á gongdar leiðir í annars torrongdum og tabuløgð-um loynistíggjum, eru teir tveir seinastu sjónleikirnir hjá Grímu: Ginusøgur og List gevandi dømir um, og sum vit øll kunnu læra nógv av.

Ginusøgu leikurin Kontroversielli Ginusøgu sjónleikurin - leiktur av trimum ginuumboðum - hevur gingið fyri fullum húsi bæði í Havn, Fugla-firði, Skopun og annars runt um í Føroyum. Áður tabulagdi ginu-sfæru-exi-stensurin verður í vælleikta leikinum bevistgjørdur í hugaheimi áskoðarans, sum fær innlit og harvið møgu-leika fyri at kunnu virka aktivt og frælst í egnari óheftari stóðutakan innan økið.

"*Ein kensla, sum er ein passiv støða, heldur uppat at vera ein passiv støða, so skjótt sum vit gera okkum eina týðiliga idé ella hug-mynd um hana.*" (Spinoza í Ethica 1677), ella við øðrum orðum so er reelt innlit ein forteyt fyri frælsi á ókinum.

Í gomlum døgum vóru ginuumboð brenð á báli, um tær torðu at gera vart við seg, men hesaferð vóru tað tær, sum festu í okkum. *Kært barn har mange navne*, og Ginusøgurnar eru onki undantak í so máta. Ikki færri enn 41 systirnøvn hava tær funnið til ginu, og helst verður okkurt teirra at finna í næst útgávinum av orðabókini. Hetta er eisini kærkomið, tí føroyska orðabókin frá 1998 er sera kørg á ókin-um. Á síðu 891 stendur enntá tað hjá kvinnu og manni at hava samanfal-landi navn.

Leikurin List

Leikurin List er annarleið-is. Har er tað ein uppperð millum triggjar vinmenn um ein hvítan málning, sum ein teirra hevur ognað sær fyri ein sera høgan pris. Teirra ymiska fatan av málninginum og hvat list er, setir teirra gamla vinar-lag uppá ein harðan prøva. Uppgerðin teirra millum er bersøgun og inniheldur alt frá eirindarleysari egoist-iskari sjálvsuppfatan til eltiðbløðru samleika, sum verður meistarliga væl lýst av teimum trimum man-nligu leikarunum. Flestu okkara munnu kenna seg aftur í onkrum av tí sum fer fram á pallinum, og helst fylgir einhver hugfrøðislig spegilsmynd við okkum heim.

Í einum leikbroti verður beinraki sagt, at: "*Vit vita øll, at list er ikki sannleiki. Listin er ein lygn, sum fær okkum at fata sannleikan, í øllum forum tann sannleik-an vit hava møguleika til at skilja.*" (Pablo Picasso).

Hetta er ikki meint sum nakað ummæli, men heldur ein roynd at vísa á at om-anfyri nevndu sjónleikir sum list eru mennandi fyri okkara dialektisku sjálvs-uppfatan og gevur áræði til meiri sjálvstöðugt og tilvit-andi at taka støðu í livsins ymisku viðurskiftum. Sjón-leikur sum list stimbrar og uppbyggir, meðan sjón-

leikur sum politisk list ella demagogi niðurbrytur og einsrættar.

Sjónleikur sum politisk list ella demagogi
Síðani 1998 hevur ein einsmansleikur við eyð-sýndari politiskari list ella demagogi verið spældur á okkara heimliga politiska palli.

Hesin politiski einmans-leikur tekur støði í tí stagn-eraðu og einföldu uppfat-anini av uppgerðini millum Føroyar og Danmark í tíð-ini beint eftir seinna heims-bardaga. Í leikinum skulu Føroyar strax loysa frá Danmark, og stovna sítt egna fría, frælsa, óhefta, uttanveltaða, neutrala, soli-dariska, autonoma og fríða Frælsisríki Føroyar. Við hjálp av liviligum útjádara-stuðuli, øktum effektiviteti og kanska olju skal ríkið vera sjálvfíggjandi, og allir føroyingar skulu fáa eitt betri og virðiliga lív.

Men ein myta er sum sigur, at ein sambandsdreki liggur og bolir yvir frælsis-skattinum á gátina inn í Frælsisríkið og forðar fyri tí nýggja ríkinum. Varaløgmaður var tann fyrsti til ítøkiliga at gera eina roynd at vísa á sambandsdrekan, tá hann skrivaði bókina: "Myten om rigsfælles-skabet" (2000).

Í síni ótroyttuligu roynd at gera av við sambands-drekan eydnaðist tað um-siðir varaløgmanni at særa drekan, men onki frælsis-gull varð funnið. Tað visti seg seinni, at mytan um sambandsdrekan var ein hvørvisjón, sum varaløg-maður hevði havt, tá hann sá vælferð Føroya fólks í drekahami.

Intention og veruleiki
Samanbera vit intensión-irnar í politiska einmans-leikinum frá 1998 við veru-

leikan, so er stórus munur á. Leikurin skuldi eftir æt-lan geva eitt stórt yvirskot (frælsisgullið), men frá 1. januar 2002 hevur leikurin givið eitt árligt hall uppá 366 mill. krónur, sum Fø-oya fólk nú skal gjalda. Hetta er ein stór byrða at leggja á Føroya fólk minni enn 10 ár eftir at landi fíggjarliga kollsilgdi, og enn hevur multipla milli-ardalánið handandi yvir sær, alt meðan varaløgmað-ur dusar sær við fastfyrstu restini av blokkinum hjá "særða sambandsdrekan-um", 600 mill. krónur ár-liga.

Tær 366 mill. krónur, sum varaløgmaður lat bløða burtur, høvdu annars verið hentar nú fíggjarlógin 2003 er fyri, og fíggjartrot er á bæði einum og øðrum. Henda upphædd hevði eisini rokkið til ein nýggjan Smyril ella eina norðoyar tunnil hvørt ár ella fyri tað eitt nútímans vælutgjørt sjúkrahús. Og nú hava vit ikki ráð at keypa innmat fyri 50 mill. krónur til nýggja sjúkarhúsið í Havn, sum helst kemur at standa tomt í áravís.

Politiskur effektivitetur
Hóast lyklarorðið í polit-iska leikinum er effektivit-etur, so eru útreiðslurnar til almennu fyrisitingina síðani 1998 meir enn tvi-faldaðar. Samanbera vit Løgtings- og Landsstýris-manning við tilsvarandi í Danmark eftir fólktalin-um, (Danmark hevur um 100 ferðir fleiri fólk enn vit sambandsdrekan var ein hvørvisjón, sum varaløg-maður hevði havt, tá hann sá vælferð Føroya fólks í drekahami.

Intention og veruleiki
Samanbera vit intensión-irnar í politiska einmans-leikinum frá 1998 við veru-

Framhald á síðu 9

VIDMERKINGAR

Hví ikki lesa tað, sum skrivað stendur?

Jóannes Eidesgaard *formand for Javnaðar-flokkin (Social-demokratiet)*

Blaðmaðurin Ingolf S. Olsen á Dimmalætting og sjálvandi Sjúður Skaale, skrivari á Christiansborg vilja báðir vera við, at blað-grein mín í Grønlandspost-inum í gjár er ein beinleiðis upplægging í grønlandska valið.

Sjónvarpsmaðurin John Johannesen vildi hin vegin hava tað til, at eg vildi støðga sjálvstýrstil-gongdini í Grønlandi.

Til tess at føroyski les-arin sjálvur kann lesa, hvat greinin snúði seg um, verður greinin endurprent-að her.

Grønlandsk politik ved en milepæl
Der er noget, der tyder på, at selvstændigheds-spørgsmålet i Grønland vil komme til at spille en ret så stor rolle ved det forestående grønlandske landstingsvalg. Derfor bør man i Grønland lære af de fejl, som færøsk selvstændighedspolitik begik, da man på Færoerne gjorde dette meget væsentlige spørgsmål til en sag for de få i stedet for at gøre det til en sag for hele folket.

Uden at blande mig i den grønlandske valgkamp og i det grønlandske landstings-valg, så føler jeg dog behov for at udtrykke min mening om, hvordan et så væsent-ligt spørgsmål som selv-stændighed, bør behandles. Og her tænker jeg specielt på, at man ikke begår de samme fejl, som færøsk selvstændighedspolitik har været udsat for siden 1998. Så mine bemærkninger sender alene i et ønske om, at man i Grønland kommer

god mulighed for at finde kon-senses, men man ønskede ikke andre aktører. Man definerede selvstændighed-en som landsstyrets egen, og man ønskede at eje den alene. Man gjorde selv-stændighedsspørgsmålet til et partispørgsmål og et koalitionsspørgsmål. Man blev forfængelig og ville alene tage æren for de resultater, der måtte opnås. Ja, man blev så forfænge-lig, at man fra begyndelsen satte kursen mod den totale løsrivelse allerede efter tre

år, hvor man, så paradok-salt det end må lyde, ønsk-e den danske stat til at fortsætte med bloktilskud-det i mindst 15 år.

Men man havde gjort regning uden vært. Fler-tallet af færingerne følte sig utrygge ved udviklingen, og den danske regering var slet ikke indstillet på at financiere løsrivelsen med en så lang overgangstid.

Pludselig bebuder lands-styret en folkeafstemning om selve processen, men aflyser den senere, da man ser, at vælgerne går imod landsstyret.

Det er meget vigtigt i denne forbindelse at notere sig, at selvstændighed ikke er et resultat af et enkelt partis program, men som resultatet af en udvikling med bred opbakning. Man opnår først resultat i enhver politisk handling, når denne har folkets opbak-ning, men specielt vigtigt er det, når det gælder et så stort spørgsmål som selv-stændighed.

Hvis ikke folket er med, kan det let ende med en forsinket udvikling. Med andre ord, en for ambitiøs og urealistisk handlings-plan kan let ende med, at man mere skader sagen end gavner den.

Hvorfor mon Sambands-partiet, som er mest til-bageholdende i selvstænd-ighedsspørgsmålet, er det største parti på Færoerne i dag? Det skyldes alene det faktum, at den færøske vælger ikke føler sig tryk med landsstyrets planer. Man har udøst en fuld-stændig uundvendig reak-tion, fordi man kørte sagen frem med et meget spinkelt flertal i Lagtinget. Og man forsøgte at forcere udvikl-ingen.

Og man bør også notere sig, at det ikke de yderste

VIDMERKINGAR

flojer, i vores tilfælde Republikanerne og Sam-bandspartiet, der kan løse sagen. Det er jo de samme partier, der overlever på, at sagen aldrig bliver løst. Faktisk er de begge på hver sin måde medvirkende til, at der slet ikke sker noget. Den ene part, fordi de ønsker tingene at ske for hurtigt, og de andre, fordi de slet ikke ønsker, at for meget skal ske. De holder hinanden i live.

Derfor må konsensus findes, og dens substans er de holdninger som midter-partierne i selvstændig-hedsspørgsmålet står for.

Derfor bør man i Grøn-land lære af de fejltrin, som er sket i færøsk selvstænd-ighedspolitik. Den må ikke blive en sag for de få, for enkelte partier, eller hvad værre er som en platform, hvor enkelte politikere kan sikre egen politisk eksi-stens. Selvstændighed må ikke blive et levebrød.

Sagen er langt mere alvorlig. Derfor er vejen frem konsensus. Det kan godt være, at processen derved tager længere tid, men den er sikker, og den har fremdrift. Og faktisk er det den eneste vej.

Derfor skal det være mit ønske for den grønlandske selvstændighed, at den skal bygge på en bred folkelig opbakning. En konsensu-politik, så er udviklingen sat på skinnere.

Med ønsket om et godt valg.

Vónandi hevur tú etið bláseym, Jóannes

Hogni Hoydal

Formaður javnaðar-floksins er helst fyrsti framstandandi politik-ari í eini ófrælsari tjóð, sum nú alment ávarar eina aðra ófrælsa tjóð imóti at velja frælsis-leiðina. Beint upp undir eitt avgerandi val hjá grønlandsku tjóðini. Men vónandi er talan um eitt mistak. Og vón-andi verður hann tann einasti og seinasti, ið hevur gjørt hetta.

Góði Jóannes.

Veit ikki, um eg skal gráta ella flenna.

Havi framvegis havt ta vón, at tú hóast alt meinti okkurt av tí sjálvstýris-prátinum, sum tú borð-reiddi við fyri bert 4-5 árum síðani. At tú bert var vorðin fangaður í tí sambandska partinum av baklandinum hjá javn-aðarflokkinum. Men at tú einaferð fór at bróta ígjøgnum.

Nú vilt tú kanska siga: Júmen, blanda tí tykkum ikki upp í Grønlandi, tá tit samstarva um full-veldi? Jú, víst kann tað eisini hava ávirkan, at vit sam-starva um felags mál. Men tað byggir ikki á nakað misálit ella niður-gering av grønlandska fólkinum. Vit samstarva við grønlandskar politik-arar um at berjast fyri tjóðarrættindum hjá bæði føroyingum og grønlend-ingum.

Vit hava sjálvsagt fult álít á, at grønlandingar velja sína egnu leið.

Vit tosa ikki niður til grønlandingar og ávara teir um at velja sitt egna frælsi ella at velja ávisar flokkar. Ein himmalviður munur er millum hetta, og so á sjálvum valdegnum at ávara grønlandingar imóti at velja frælsis-flokkar. Enntá í einum blað, sum er kent fyri at standa á sambandsvong-inum.

Munur er á at sam-starva um felags mál og so at mæla eini heilari tjóð til ikki at hava nakað mál. Tað er meira enn sjálvt tann mest svarti sam-bandsmaðurin nakrantíð hevur gjørt. Vónandi kemur hetta ikki út í øðrum londum, áðrenn tú hevur rættað mistakið, Jóannes.

Kann mistreysti útflytast?
Eitt er, at so nógv orka verður brúkt her heima til at fortelja føroyingum,

at vit nytta onki. At vit megna ikki at skapa eitt samhaldsfast og gott samfélag, uttan at danir hava yvirvaldið í landum. Og at vit tí ongantíð kunnu javnsetast við aðrar tjóðir.

Men tað er jú til tess at fáa atkvøður í breyð-politikkinum. At ræða fólkið, fyri afturfyri at fáa pening úr Danmark at býta út.

Men hvat skuldi enda-málið verið hjá einum føroyskum politikara at fortelja grønlandingum, at teir skulu ræðast fræls-ið og varðveita danskt yvirvald í Grønlandi?

Ongin kann fáa nakað burturúr at útflyta mis-treysti til eitt annað fólk.

Samstarv ella niðurgering

Nú vilt tú kanska siga: Júmen, blanda tí tykkum ikki upp í Grønlandi, tá tit samstarva um full-veldi? Jú, víst kann tað eisini

hava ávirkan, at vit sam-starva um felags mál. Men tað byggir ikki á nakað misálit ella niður-gering av grønlandska fólkinum. Vit samstarva við grønlandskar politik-arar um at berjast fyri tjóðarrættindum hjá bæði føroyingum og grønlend-ingum.

Vit hava sjálvsagt fult álít á, at grønlandingar velja sína egnu leið. Vit tosa ikki niður til grønlandingar og ávara teir um at velja sitt egna frælsi ella at velja ávisar flokkar. Ein himmalviður munur er millum hetta, og so á sjálvum valdegnum at ávara grønlandingar imóti at velja frælsis-flokkar. Enntá í einum blað, sum er kent fyri at standa á sambandsvong-inum.

Munur er á at sam-starva um felags mál og so at mæla eini heilari tjóð til ikki at hava nakað mál. Tað er meira enn sjálvt tann mest svarti sam-bandsmaðurin nakrantíð hevur gjørt. Vónandi kemur hetta ikki út í øðrum londum, áðrenn tú hevur rættað mistakið, Jóannes.

Framhald av síðu 8

svarað til at danska stjórnin skuldi havt 900 ministarar, men hon hevur vanliga um 20 limir, og í útjaðarokin-um brenna vit framvegis ullina uttan umhvørvis-góðkent roykfiltur!!!!

Nationalromantisk surrealisma í post-kommunistiskum regi
Sum tema umboðar polit-iski einmansleikurin eitt slag av "nationalromantisk-ari surrealismu í post-kommunistiskum regi", ið annars mest er at siggja í tilafturskomnum londum.

Eitt isolerað mini ríki er eitt anakronistiskt fyri-brigið í dag, nú felags sam-existensur og globalisering eru vorðin ein partur av

Lýsingar	
Freistir:	Tekstlýsingar Størri lýsingar Lýsingartorgið Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10 Frí. kl. 15 Frí. kl. 12 Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10 Mán. kl. 15 Mán. kl. 12 Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10 Týs. kl. 15 Týs. kl. 12 Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10 Mik. kl. 15 Mik. kl. 12 Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10 Hós. kl. 15 Hós. kl. 12 Hós. kl. 12
Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettum freistir.	
Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.	
Stødd:	
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.	
Innsent tilfar	
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsl-an ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.	